

DİL ŞUURU VE AYDINLARIMIZ

PROF. DR. AHMET SEVGİ

Halk nazarında *kelime*, meramı anlatmak için bir araçtır. Vatandaş, kullandığı kelimenin Türkçe mi değil mi olduğuna yahut Türkçenin kurallarına uygun türetilip türetilmediğine bakmaz. Onun için kelimenin kullanımında olması yeterlidir. Ama aynı şeyleri aydınlar için söyleyemeyiz.

Okumuş yazmış bir insan ister şair olsun ister edebiyatçı ister doktor olsun ister mühendis, kelimeleri bilerek ve seçerek kullanmalı. Onlar da “*kural*”a, “*köken*”e değil de “*kullanım*”a bakmaya başlarsa dil yozlaşır, “*galatlar mecmuası*” haline gelir.

Öz Türkçeciler dile en büyük zararı “kelimelerin güzeli çirkini, doğrusu yanlış olmaz, dile mal olmuş mu, kullanılıyor mu ona bakılır” iddiasını kamuoyuna yayarak vermişlerdir. İdeolojik bir saplantıyla dün uydurmacılar arasında yaygınlaşan bu görüşün günümüzde muhafazakâr aydınlar arasında da kabul görmeye başlaması Türkçe adına üzüntü vericidir.

Evet, kelimelerin de çirkini, kabası, yontulmamışı, kurallara aykırı olarak türetilmişidir ve bu kelimeler halka mal olmuş olsa bile cümle içinde sırtır, kulağımızı tirmalar, zihnimizi yorar. Fakat Türkçenin zevkine yabancı kalemler bu çirkinliği göremezler. Görememeleri bir

kenara, kargayı bülbül diye satmaya kalkarlar.

Bir dilin zenginleşmesi için elbette yeni kelimeler türetilcektir. Özellikle dilimize yoğun bir şekilde girmekte olan Batı kaynaklı yabancı kelimelere karşılıklar bulacağız. Lakin bunu yaparken Türkçenin zevkini, mimarisini ve kelime türetme kurallarını göz ardı etmeyeceğiz. “Ben yaptım oldu, ya tutarsa, saldırm çayıra Mevla’m kayıra” mantığıyla kelime türetmek Türkçeye ihanettir.

Kim ne derse desin, öz Türkçecilik böyle bir sorumsuzlukla işe başlamış ve bu sorumsuzluk giderek yaygınlık kazanmıştır. Uydurmacılığın babası sayılan Nurullah Ataç’ın şu ifadelerine gelin birlikte bakalım:

“Şimdiye dek *kelime* yerine *kelecı* diyordum, pek de beğenmiyordum; çünkü *kelecı*, *kelime* değil, *söz* demektir. Bundan böyle *tilcik*, belki de *tilce* diyeceğim. *Til*, dil lügat demektir, *tilcik*, *tilce* de ‘küçük til’ demek olur.” Görüldüğü gibi Nurullah Ataç “*kelime*”ye önce *kelecı* diyor, beğenmiyor. Sonra *tilcik* diyor, o da içine sinmiyor. *Tilce* mi desem acaba diye tereddüt geçiriyor.

Ve bunların hiçbiri tutmuyor. Bugün uydurmacılar “kelime” yerine *sözcük* diyorlar. “Söz”e, küçültme eki “cük” getirilerek yapılan bu kelime (sözcük) şekilce doğru olmakla beraber mânâca doğru olup olmadığı tartışmalıdır. Bana sorarsanız “söz” kelam demektir. “Kelam”ın küçüğü büyüğü değil, uzun kısısı olur. “Uzun sözün kısısı” diyoruz. “Büyük sözün küçüğü” demiyoruz. Neyse, Ataç üzerinden devam edelim...

Rivayete göre Nurullah Ataç’a sorarlar:

-Efendim, “sınav” diyorsunuz, Türkçede fiilden isim yapan *-av, -v* eki yok, bu iş nasıl oluyor?

Ataç şu cevabı veriyor:

-“*Pilav*” ne güne duruyor?

Aczimin Giryesi

Cehalet vadisi gibi başka rahat yer var mı?

Türk dili için yanmayanlar hiç seni anlar mı?

(*Li-müillifihî*)

Nurullah Ataç’ın “*pilav*”ın Türkçe olmadığını bilmemesi mümkün değil.

Demem o ki insanlarımız hemen her konuda bilgileriyle değil, duygularıyla hüküm veriyorlar. “*Harf inkılabı olmasa herkes Kur’ân-ı Kerim’i okuyup anlıyor olacaktı*” diyenle, “*Öz Türkçecilik olmasaydı bugün Arapça-Farsça konuşuyor olacaktık*” diyen arasında cehalet bakımından hiçbir fark yoktur. Al birini vur öbürüne...

Sözün kısısı; bugün yazarlarımızın ve aydınlarımızın sanat, edebiyat, dil, kültür diye bir endişeleri yok. Varsa da siyaset, yoksa da siyaset... Kaynayan bu siyaset kazanında idealist kalemlerin de eriyip yok olduklarını görmek bizleri üzüyor. “*Dil tartışmaları*”na 12 Eylül öncesinin ideolojik savaşları gözüyle bakmak “yaşayan Türkçe” mücadelesini inkâr etmek değil midir?